

Vítáme vás v Podzemním Městě!

Upozornění! Podzemní město můžete navštívit výhradně s průvodcem. Připojte se prosím ke skupině, kam vás přidělí obsluha.

Po několikaminutovém úvodu – shromáždění, přepočítání, uvítání a uvedení do historie, se vydáte na cestu za objevováním tajemství Podzemního města. Z bezpečnostních důvodů se po vstupu do podzemí prosím nevzdalujte od skupiny. Exkurze probíhá s průvodcem oblečeným do historické uniformy polské armády z přelomu 50. a 60. let 20. století. Během exkurze nepřehlédněte označené body, jejichž historii vám popíšeme v tomto textu.

Vydejte se s námi na cestu proti proudu času!

Exkurze začíná ve stanovený čas u zelené budovy bývalé strážnice umístěné v jihozápadní části komplexu, u hlavního vjezdu.

► **Po shromáždění, přepočítání a krátkém historickém úvodu se vydáme na cestu.**

Než však vstoupíme do podzemí, čeká nás několikasetmetrový pochod. Po krátké procházce dojdeme k vnitřnímu oplocení komplexu. Je to průchod do druhé zóny. Po přestavbě komplexu v 60. letech polská armáda rozdělila komplex na pět zón: dvě pozemní a tři podzemní. Ještě před pár lety bylo pro překročení každých vrátek v komplexu nezbytné předložit speciální propustku. V druhé zóně se nacházejí nejdůležitější bunkry propojené podzemní chodbou.

► **Následujeme vojáka a směřujeme k východní části komplexu.**

U východního vjezdu z vnitřní zóny se nacházejí strážní věže a dodatečné elektrické oplocení, které zde fungovalo ve druhé polovině 60. let 20. století. Bohužel kvůli častým falešným podzemním chodbám bylo o několik let později od tohoto řešení upuštěno.

OBJEKT H

Placením se nachází základy (**H** – viz mapa), na kterých byl za druhé světové války postaven moderní radar FuMO-214 Würzburg-Riese. Radar byl nainstalován v areálu baterie v roce 1941 a sloužil k řízení palby protiletectvého dělostřelectva i ovládání svícení reflektorů. Celá konstrukce měla výšku 10 metrů a na průměr anténa měřila 7,5 metru. Konstrukci o hmotnosti 15 tun ovládalo šest vojáků. Radar mohl sledovat

objekty do vzdálenosti 70 km. Dodnes se zachoval železobetonový podstavec, na němž bylo zařízení umístěno.

O 200 metrů dále na východ, u úpatí duny, byla vybudována strojovna (**F**) a muniční bunkr na 600 rezervních kusů střel (**G**). Ani jeden z těchto objektů neleží na návštěvnické trase, ale více informací si o nich můžete najít v popiskách na mapě pod příslušnými čísly. K největší modernizaci komplexu došlo v 1. polovině 60. let 20. století, kdy byly bunkry propojeny více než kilometrovou podzemní chodbou (podzemní část komplexu čítá 1500 metrů chodeb). Vojáci ze speciální roty Válečného námořnictva betonovali podzemní chodby po 3 týdny 24 hodin denně na tři směny. Mají 130 cm na šířku a 220 cm na výšku. Do necelý kilometr dlouhé chodby je možné se dostat jedním z osmi vchodů. Pro vstup do tunelů však bylo potřeba mít další propustku. Vnitřkem tunelu vedou poplašné instalace, zatímco několik desítek centimetrů pod podlahou je uložen technický kanál, kterým vedou napájecí a spojovací instalace bunkrů, a další technická infrastruktura.

Pod zemí se dohromady nachází pět bunkrů: dvoupatrový bunkr velení a čtyři kasárensko-bojové bunkry se stanovišti pro děla ráže 15 cm. Bunkry ležící na linii východ-západ jsou od sebe vzdálené kolem 100-150 metrů. Konstrukce vybudované z železobetonu se stěnami a stropy tloušťky 120 centimetrů mají na délku 35 metrů a 19,6 metrů šířky. Každý z nich byl funkčně (v době 2. světové války) rozdělen na dvě části: kasárenskou (jižní) a bojovou (severní).

Korpusy bunkrů nebyly za 2. světové války obklopeny stromy, a jejich děla namontovaná na bunkrech mohla střelít jak směrem k moři, tak jakýmkoli jiným směrem.

OBJEKT E

Po vstupu do podzemí (zóna číslo 3), hned vedle strážních věží, se ocitneme u **S04** (palebné stanoviště č. 4, dnes objekt **E**), které v dobách Polské lidové armády plnilo funkci důstojnické kantýny – uvnitř se nacházely prostory kuchyně, jídelny, sociálního zařízení a skladů.

OBJEKT D

Cestou podzemním tunelem se dostaneme na křižovátku s **S03** (palebné stanoviště č. 3, dnes objekt **D**), které plnilo funkci Rádiového přijímacího střediska (Radiowe Centrum Odbiorcze – RCO). Bunkr byl vybaven nejrůznějšími spojařskými přístroji – před vstupem dovnitř bylo třeba se prokázat speciálním povolením (zóna číslo 4).

Uvnitř RCO se nacházela mj. radiotelegrafická ústředna, přístrojové místnosti, radiostanice a telegrafická stanice. Část místností bunkru S03 je nedostupná, protože munice odpálená na konci války zničila prostory, které byly následně vyňaty z užívání.

plukovník **Ryszard Kukliński**, který byl za své zásluhy povýšen in memoriam do hodnosti brigádního generála.

Zde vystavený exemplář mapy vznikl v 70. letech 20. století a zobrazuje místa útoků atomovými zbraněmi na Západním válečtí. Červené body označují místa, kde měla Varšavská smlouva udeřit atomovými bombami, modré představují předpokládané lokality útoků atomovými zbraněmi ze strany NATO, které se převážně soustřeďují v liniích největších řek v Polsku – Visly a Odry.

Plánovaný válečný scénář předpokládal úder ve dvou strategických sledech. V prvním sledu měl na západ vyrazit mj. Polský front (přímořský) o síle až 600 000 vojáků a Československý front. V rámci druhého úderu by zpoza východní hranice přes Polsko

► propochodovalo až kolem dvou milionů sovětských vojáků. Proto se také v plánech pro případ války počítalo s útokem NATO na linie největších řek, aby byly zničeny mosty, silnice a železniční tratě, po nichž se měli pohybovat vojáci v druhém strategickém sledu.

Vypuknutí 3. světové války a naplnění šílených plánů by vedlo ke zničení střední Evropy. Proto jsou vystavené mapy a dokumenty symbolem zničení, jaké mělo nastat, kdyby k tomuto střetu došlo.

Po seznámení s mapou a velícím bunkrem vyjdeme ven a následně se vydáme směrem k palebnému stanovišti S01.

Na tomto místě bylo namontováno dělo **15 cm SK C/28 společnosti Rheinmetall**. Každé dělo vážilo spolu s mohutným pancířem 16 tun, a díky své poloze na vysoké duně mohlo pálit nálože vážící kolem 45 kg na vzdálenost až 23 kilometry.

Dělo bylo namontováno na základech, kolem kterých byl veden oběžný tunel. V tunelu se nacházejí tři výtahy na munici a východy pro osádku ubytovanou v bunkru. V době 2. světové války nebyly na předpolí žádné stromy, aby děla měla přímou viditelnost na pomoránský záliv a vstup do přístavu ve Svinoušti. Ke konci války poslední jednotky, jež se evakovaly z baterie, odpálily munici v bunkrech i uzavěry děl, čímž je poškodily natolik, že už se nedala znovu použít. Po obsazení Svinoušti sovětskou armádou 5. května 1945 byla většina výbavy a výbroje demontována a odvezena. Od roku 2014 probíhá rekonstrukce výbavy – v plánech muzea je také přivést do Polska původní dělo 15 cm.

OBJEKT C

Dalším objektem na návštěvnické trase je **S02** (objekt **C**), který ve slavných dobách komplexu plnil funkci úkrytu protichemické ochrany a nedotknutelných zásob. V tomto úkrytu pracoval také lékař, který zde přijímal pacienty.

OBJEKT A

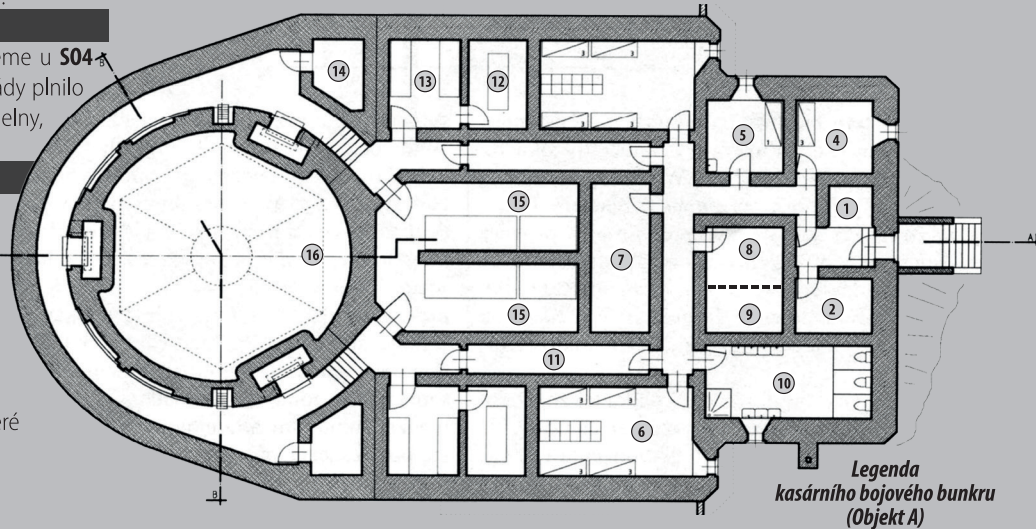
Posledním z kasárensko-bojových bunkrů je **S01** – objekt **A**. Uvnitř bunkru byla obnova výbava z dob 2. světové války.

V době vzniku baterie Vineta panoval rychlý ekonomický rozvoj. Proto bylo také za mnohamilionové náklady postaráno o vysoký standard v bunkrech, což se projevovalo velkými obytnými plochami určenými pro každého vojáka, umístěním oken v obytných částech, výstavbou velkých toalet ve vysokém standardu či instalací ústředního topení ve všech blocích baterie.

V obytné části tak nalezneme dekontaminační niku (č. **1**), kotelnu (č. **2**), pokoj pro tři poddůstojníky (č. **4**), pokoj pro důstojníka (č. **5**), dvě dvanáctilůžkové místnosti pro námořníky (č. **6**), přístrojovou místnost (č. **7**), filtroventilační místnost (č. **8**), ambulanci (č. **9**) a umývárnu (č. **10**).

Obytná část je od bojové oddělena dvěma protipožárními komorami (po jedné na každé straně, č. **11**), které sloužily k ochraně obou částí bunkrů mj. pro případ požáru.

Za komorami se v bojové části nacházejí dva sklady světlic po 50 kusech (č. **12**), dva sklady střel po 75 kusech (č. **13**), dva sklady rozněték (č. **14**), dva sklady nábojů po 125 (č. **15**) a stanoviště děla (č. **16**).

Toto úžasné dějinné svědectví by nebylo možné navštívit, nebýt pomoci mnoha osob a institucí zapojených do zachrany komplexu.

Zvláštní poděkování patří mecenášovi baterie Vineta – „Podzemního města“ – společnosti Polskie LNG/Gaz-System S.A., která od počátku podporuje aktivity na záchranu této unikátní historické památky.

Děkujeme také všem návštěvníkům, kteří zakoupením vstupenky přispívají svou chvilkou k revitalizaci celého komplexu.

Další zařízení mimo turistické trasy:

OBJEKT F

Bunkr strojovny baterie Vineta, to je pevnůstka o rozměrech 15,7 m x 10,9 m. Leží v první vnější zóně ve východní části komplexu. Strojovna není propojena podzemní chodbou s ostatními objekty, takže je na nich nezávislá. Celý komplex baterie má tři zdroje napájení: z městské sítě, ze strojovny a pro případ poruchy je každý objekt vybaven doplňkovými menšími agregáty. Největším zachovalým strojem v tomto bunkru je spalovací motor pohánějící alternátor, vyrobený v roce 1959 v české továrně MEZ Frenštát, který generuje až 60 kW elektrické energie. Po druhém agregátu o výkonu bezmála 100 kW zbyly jen základy. V místnosti s agregáty se zachovala také moderní elektrorozvodna, která v případě výpadku vnějšího napájení automaticky spouští elektrické generátory.

Za stěnou vedle, hned u vchodu, se nachází sklad paliv a maziv. V této místnosti nalezneme tři velké nádrže na palivo pro napájení agregátů. Každá z nich pojme 1500 litrů nafty, což zajišťovalo fungování strojů bez přerušení při nejvyšších otáčkách na týden.

Na druhé straně chodby, naproti skladu paliv, se nachází prostor akumulátorovny. Mohutné baterie sloužily mj. k nouzovému spuštění elektrických generátorů. V hloubi strojovny nalezneme také toaletu, místnost pro osádku, filtroventilační místnost, a také vodárnu se studnou o hloubce 60 metrů. Studna zajišťuje zásobování komplexu podzemní vodou od dob války až dodnes. To, že zařízení dnes fungují, je možné díky jejich nákladné výměně, kterou armáda provedla v roce 2007.

OBJEKT G

Asi 100 metrů od strojovny se nachází nejvýchodnější muniční bunkr. Jeho mohutná konstrukce byla skryta u úpatí duny, aby byla zajištěna ochrana bunkru před střelami přilétajícími od moře. Do tohoto skladu se vešlo 600 nábojů a střel, 120 roznětných nábojů a střel, 12.000 kusů střeliva, roznětky a zápalníky. Tento bunkr se stal vzorem pro jiné objekty tohoto typu budované v Evropě pod názvem **Regelbau M 145**.

ve Svinoušti
Pobočka Muzea Obrany pobřeží
Baterie Vineta

Podzemní město na Ostrově Volyn

Legenda plánu kasárního bojového bunkru (Objekt A):

1	Dekontaminační komora	10	Koupelna a WC
2	Kotelna	11	Požární zámek
4	Poddůstojník místnost	12	Časopis pro osvětlování munice (až 50 kusů)
5	Důstojnický místnost	13	Časopis pro střelivo (až 50 kusů)
6	Námořnická místnost	14	Časopis pro roznětky
7	Strojovna	15	Časopis pro poplatky (až 125 kusů)
8	Vzduchové filtry a hydrofory	16	Kanónová stanice (barbeta)
9	Lékařský bod		

Podzemní město na ostrově Volyn
Pobočka Muzea obrany pobřeží
ve Svinoušti

ul. Bunkrowa 2
72-610 Świnoujście
tel. 532 373 248, 503 741 307
email: kontakt@podziemne-miasto.pl
www.podziemne-miasto.pl

Historie baterie Vineta (Podzemního města) započala ve třicátých letech 20. století – Svinouští (pol. Świnoujście, něm. Swinemünde) bylo tehdy největší základnou německého válečného námořnictva u Baltu. V souvislosti s přípravami na 2. světovou válku byla zpracována nová koncepce ochrany základny Kriegsmarine. Jedním z prvků opevnění přístavu za účelem jeho ochrany před útokem z moře, pevniny a vzduchu, vedle modernizace a přezbrojení starých bunkerů, bylo rozšíření opevnění ostrovů. Na ostrově Volyň byly vedle řady moderních protiletectkých a palebných baterií vybudovány dvě moderní baterie na obranu pobřeží: „Göben“ vyzbrojená třemi děly ráže 28 cm a „Vineta“ se čtyřmi děly ráže 15 cm. První z nich byla umístěna v hloubi lesa, nedaleko obce Przytór, zatímco baterii Vineta se rozhodli vybudovat blíž u moře, na nejvyšším kopci v okolí. Oba komplexy se zachovaly dodnes a jsou mimořádně cenným svědectvím vojenské historie tohoto regionu. Baterie Vineta je svou rozlohou jednou z největších památek v Západním Pomořansku – do památkové ochrany spadá přes 15 hektarů.

Rozhodnutí o výstavbě baterie Vineta padlo v roce 1935, avšak její realizace se odsouvala. Důvodem byl konflikt s Pruským ředitelstvím lesů, které nechťelo prodat za pakatel atraktivní pozemky pro výstavbu dalšího velkého armádního komplexu. Spor se týkal ocenění pozemků a stromů, které zde rostly. Nakonec, po několika letech sporů, lesníci pozemky prodali necelé dva roky před vypuknutím 2. světové války.

Práce byly zahájeny v roce 1938 a ukončeny v roce 1939. Byly vybudovány čtyři kasárensko-bojové bunkry (A, C, D, E – viz mapa),

vybavená stanoviště pro děla ráže 15 cm, dvoupatrový velící bunkr s velkými pancéřovými kopulemi (B), strojovny (F) a muniční sklad (G). K tomu byla na celém území vybudována nezbytná infrastruktura – moderní radar (H), strážnice (I), obytné baráky (J), trafostanice (K) či síť zákopů mezi bunkry.

Výstavba svinoústeckých baterií probíhala v době silného rozvoje zbrojní ekonomiky třetí říše, proto také na plánované opevnění armáda disponovala značnými finančními prostředky. Díky tomu zde byla možnost splnění konstruktérských snů a výstavby objektů ve vysokém standardu.

Ve výsledku vznikl unikátní komplex, který se stal vzorovým projektem – později byl kopírován na jiných místech říše a individuálně přizpůsobován terénním podmínkám, s postupem války pak byly projekty zjednodušovány, aby jejich realizace a provoz byly levnější.

Na přelomu let 1940 a 1941 se baterie – osádka a děla – přemístila do Nizozemí (na Atlantický val). Nově postavená baterie dostala jméno Vineta, a svinoústecké bunkry byly využívány jako školící zázemí jednoho z oddílů Pobřežní dělostřelecké školy ve Svinouští (Küstenartillerie-Lehrabteilung). Když na přelomu března a dubna 1945 dorazily k ostrovu Volyň polské a sovětské oddíly, baterie spolu s dalšími jednotkami prováděla ostřelování a zastavila 19. armádu 2. běloruského frontu. Když poslední jednotky opouštěly město po moři, padlo rozhodnutí zničit uzávěry děl, mj. těch, která byla namontována na kasárensko-bojových bunkrech baterie Vineta.

Nakonec na začátku května obsadila Svinouští sovětská

armáda. Baterie Vineta byla za několik měsíců zbavena cenného vybavení a následně byl na přelomu let 1945/46 komplex opuštěn a předán polské armádě, která zpočátku neměla žádný nápad, jak objekty baterie využít.

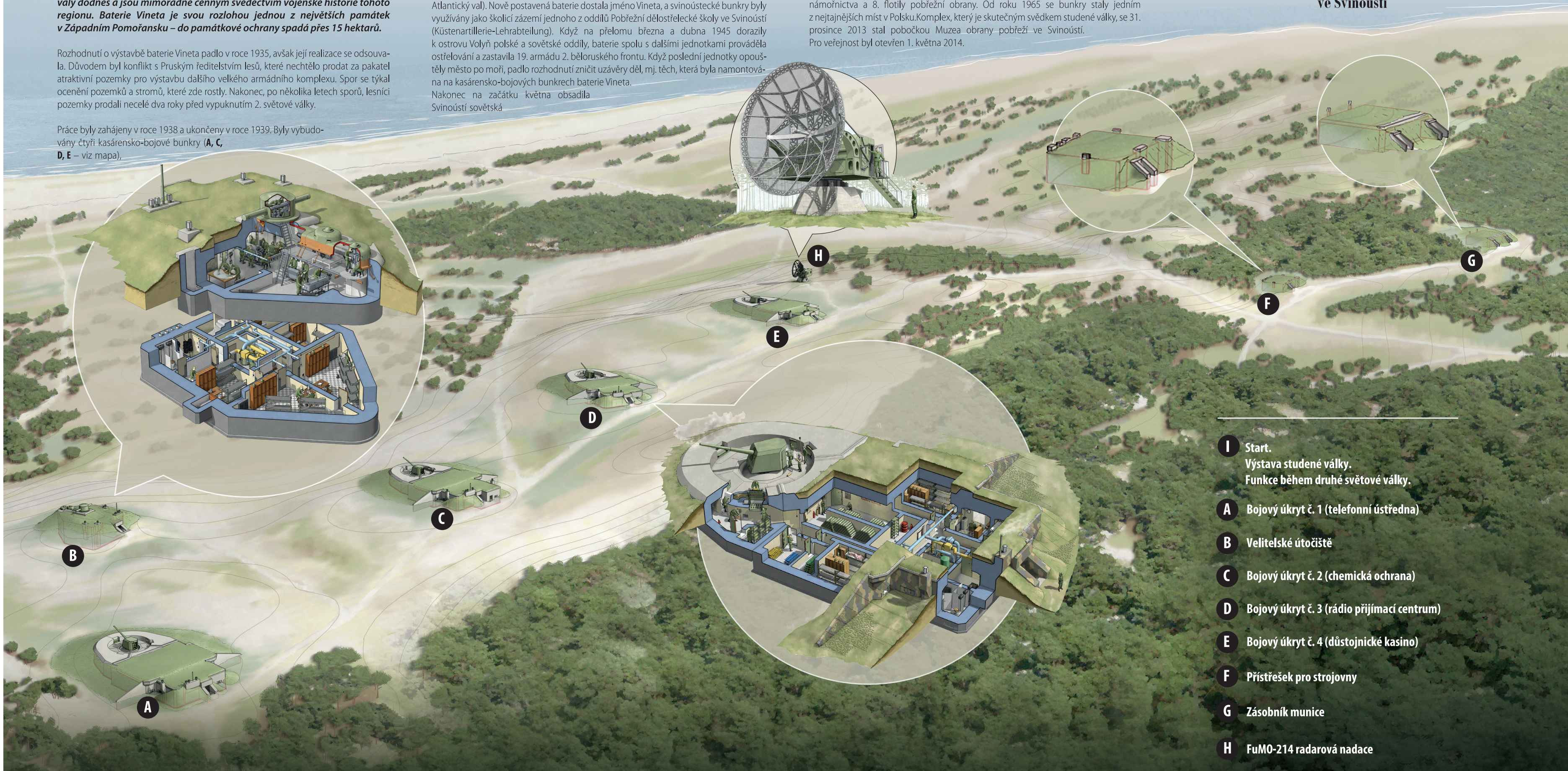
V době silící hrozby studené války bylo počátkem 50. let rozhodnuto, že se objekty můžou hodit. V jejich sousedství byly vybudovány protivysádkové pevnosti, které měly tuto část pobřeží chránit před útokem armád NATO.

K největší přestavbě celého komplexu došlo v 60. letech 20. století. S obrovskými finančními náklady bylo rozhodnuto modernizovat komplex pro potřeby Polského frontu. Mezi pěti bunkry byl vybudován podzemní tunel, objekty byly utěsněny a zasypany, a následně byl na nich vysazen les, který zamaskoval všechny objekty i veškerou pozemní infrastrukturu.

Takto bylo vytvořeno plně autonomní Podzemní město s krycím jménem „10150“, jenž od 60. let téměř po půl století plnilo různé funkce pro velení Polského frontu, Válečného námořnictva a 8. flotily pobřežní obrany. Od roku 1965 se bunkry staly jedním z nejtajnějších míst v Polsku. Komplex, který je skutečným svědkem studené války, se 31. prosince 2013 stal pobočkou Muzea obrany pobřeží ve Svinouští. Pro veřejnost byl otevřen 1. května 2014.

Podzemní město na Ostrově Volyň

Baterie Vineta
Pobočka Muzea Obrany pobřeží
ve Svinouští

- I** Start.
Výstava studené války.
Funkce během druhé světové války.
- A** Bojový úkryt č. 1 (telefonní ústředna)
- B** Velitelské útočiště
- C** Bojový úkryt č. 2 (chemická ochrana)
- D** Bojový úkryt č. 3 (rádio přijímací centrum)
- E** Bojový úkryt č. 4 (důstojnické kasino)
- F** Přístřešek pro strojovny
- G** Zásobník munice
- H** FuMO-214 radarová nadace